

Vergaderjaar 2006–2007

31 142

Wijziging van de Experimentenwet Kiezen op Afstand in verband met de verlenging van de werkingsduur van die wet

Nr. 3

MEMORIE VAN TOELICHTING

Verlenging experimentenwet Kiezen op afstand

Het advies van de Raad van State wordt niet openbaar gemaakt, omdat het zonder meer instemmend luidt/uitsluitend opmerkingen van redactionele aard bevat (artikel 25a, vierde lid, onderdeel b, van de Wet op de Raad van State)

Het project Kiezen op afstand heeft als doel om stemmen plaatsafhankelijker te maken. In het kader hiervan hebben er drie grootschalige experimenten met Stemmen in een willekeurig stemlokaal (SWS) plaatsgevonden. Hieraan hebben in totaal 328 verschillende gemeenten deelgenomen. Daarnaast zijn er twee experimenten geweest waarbij Nederlanders in het buitenland via internet hun stem konden uitbrengen. Deze experimenten zijn gebaseerd op de Experimentenwet Kiezen op afstand. Deze wet is op 1 januari 2004 in werking getreden en zal op grond van artikel 7 van die wet met ingang van 1 januari 2008 vervallen.

Uit de (voorlopige) evaluaties van de experimenten die tot op heden zijn gehouden met SWS bij de gemeenteraadsverkiezingen (Kamerstukken II 2005/06, 30 300 VII, nr. 64), de Tweede Kamerverkiezingen en de verkiezingen voor Provinciale Staten is gebleken dat kiezers, stembureauleden en gemeenten positief zijn over het stemmen in een willekeurig stemlokaal. In totaliteit hebben reeds ruim 10 miljoen kiesgerechtigden de mogelijkheid gehad om hun stem uit te brengen met een stempas. Daarnaast hebben bij de afgelopen twee verkiezingen waar dit mogelijk was kiezers in het buitenland de mogelijkheid gehad om hun stem via internet uit te brengen.

Bij Koninklijke Boodschap van 22 mei 2006 is een wetsvoorstel tot wijziging van de Kieswet en enkele andere wetten houdende invoering van het stemmen met een stempas in een stembureau naar keuze binnen de eigen gemeente (Kamerstukken II 2005/06, 30 569, nr. 1) aan de Tweede Kamer gezonden. In dit voorstel van wet worden de Kieswet en de Wet algemene regels herindeling gewijzigd met het oog op de landelijke invoering van het stemmen met een stempas in een stembureau naar keuze binnen de eigen gemeente.

De behandeling van dat voorstel van wet is aangehouden in afwachting van de eindrapportage van de Commissie Inrichting Verkiezingsproces, die advies zal uitbrengen over de inrichting van het verkiezingsproces en de mogelijkheden tot het plaatsafhankelijk maken van het stemproces. De Commissie zal in oktober van dit jaar haar advies uitbrengen. Pas

daarna kan worden beslist of de behandeling zal worden voorgezet of dat aanpassing van het wetsvoorstel noodzakelijk is.

Dit heeft tot gevolg dat, ondanks de positief verlopen experimenten, bij eventuele tussentijdse verkiezingen, het stemmen in een willekeurig stemlokaal vanaf 2008 niet mogelijk zal zijn. Het zal immers niet mogelijk zijn de behandeling van het wetsvoorstel, zelfs indien dit niet aangepast hoeft te worden vóór 1 januari 2008 af te ronden.

Hoewel er dus geen inhoudelijke redenen zijn het regime van de Experimentenwet Kiezen op Afstand te verlengen (de experimenten zijn succesvol verlopen en verdere experimenten om de gevolgen van het stemmen in een willekeurig stemlokaal en internetstemmen te onderzoeken, zijn niet nodig), wordt toch voorgesteld de Experimentenwet te verlengen.

Ik acht het bij hoge uitzondering namelijk wenselijk om het regime van de Experimentenwet Kiezen op Afstand te continueren totdat de behandeling van het wetsvoorstel tot wijziging van de Kieswet en enkele andere wetten houdende invoering van het stemmen met een stempas in een stembureau naar keuze binnen de eigen gemeente is afgerond en is besloten over opneming in de Kieswet van een permanente regeling over kiezen op afstand.

Veel kiesgerechtigden hebben reeds één of meerdere keren gebruik kunnen maken van SWS en internetstemmen. Om bij eventuele verkiezingen voorafgaande aan de inwerkingtreding van een definitieve wettelijke regeling verwarring te voorkomen is het noodzakelijk om de mogelijkheid te behouden om experimenten te organiseren. Niet om deze voorzieningen te testen maar om bij dergelijke grootschalige verkiezingen kiezers niet te verwarren met een tijdelijke teruggang naar de «oude» manier van stemmen. Dit belang wordt ook door zowel de VNG als de Kiesraad in hun adviezen¹ onderschreven. De Kiesraad wijst er daarbij op dat het gelet op het doel en de strekking van de verlengde Experimentenwet, niet wenselijk is andere experimenten dan het stemmen in een willekeurig stemlokaal en het stemmen via internet voor kiezers in het buitenland te houden. Zij stelt dat voor eventuele experimenten op grond van het advies van de commissie Inrichting Verkiezingsproces een separate wettelijke basis moet worden gecreëerd. Ik acht een dergelijke beperking niet wenselijk. Mocht het op basis van het advies van de commissie Inrichting Verkiezingsproces noodzakelijk zijn op beperkte schaal te experimenteren binnen de kaders die de verlengde Experimentenwet biedt, zie ik niet de noodzaak van een separate wettelijke basis in.

Het streven is om bij de eerstvolgende reguliere grootschalige verkiezingen, te weten die voor de leden van het Europees Parlement in 2009, de aanbevelingen van de commissie Inrichting Verkiezingsproces ten aanzien het plaatsonafhankelijk maken van het stemproces te hebben omgezet in een permanente regeling over kiezen op afstand, zodat SWS en internetstemmen ook bij deze verkiezingen mogelijk zullen zijn. Op dit punt stelt de Kiesraad in haar advies dat de onderhavige verlenging mogelijk van te korte duur zal zijn, mede als gevolg van de afhankelijkheid van marktpartijen voor het ontwikkelen van ICT-systemen. Het risico dat de Kiesraad signaleert, acht ik gering. Ik zal de implementatie van het advies van de commissie Inrichting Verkiezingsproces voortvarend ter hand nemen. Bovendien acht ik het niet wenselijk deze verlenging, die toch het karakter van een ad-hoc maatregel in zich draagt, langer te laten duren dan strikt noodzakelijk.

¹ Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.

De Kiesraad gaat in haar advies verder in op de vraag of aanpassing van het Experimentenbesluit noodzakelijk is gezien de gebleken problemen bij de evaluaties. Zij doelt daarbij met name op de termijn voor het aanvragen van een vervangende stempas. Ook de VNG gaat in haar advies op dit punt in. Op dit punt zal de commissie Inrichting Verkiezingsproces mij nader adviseren. Daarna zal ik zonodig het Experimentenbesluit aanpassen.

Tenslotte adviseert de Kiesraad om nu reeds aan te geven welke stemdienst zal worden gebruikt voor het stemmen via internet door Nederlandse kiezers in het buitenland bij de komende verkiezing voor de leden van het Europese Parlement. Zo dat niet mogelijk zou zijn, adviseert de Kiesraad hier in te gaan op de procedure die zal worden gevolgd bij de keuze voor een bepaalde stemdienst. Daarbij pleit de Kiesraad ervoor dat de stemdienst onderworpen moet zijn aan het oordeel van onafhankelijke deskundigen waaronder in ieder geval de Kiesraad zelf. Ik wijs er het hier gaat om uitvoeringsaspecten van een eventueel onder het regime van de met het onderhavige wetsvoorstel te verlengen Experimentenwet Kiezen op Afstand te organiseren experiment. De nadere regels met betrekking tot de uitwerking van de op grond van de Experimentenwet Kiezen op Afstand te houden experimenten en de daarbij te gebruiken voorzieningen zullen worden gesteld bij Algemene Maatregel van Bestuur en in de afzonderlijke ministeriële aanwijzingsbesluiten. Bij de opstelling daarvan zal ik het advies van de Kiesraad in overweging nemen.

Administratieve lasten

Het onderhavige wetsvoorstel verlengt de werking van de Tijdelijke Experimentenwet Kiezen op Afstand en brengt hierin geen wijzigingen aan. Het wetsvoorstel brengt dan ook geen veranderingen teweeg in de administratieve lasten voor de burger.

De staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
A. Th .B. Bijleveld-Schouten